

Paměť národa

Následující text není historickou studií. Jedná se o převyprávění pamětníkových životních osudů na základě jeho vzpomínek zaznamenaných v rozhovoru. Vyprávění zpracovali externí spolupracovníci Paměti národa.

Pokud máte k textu připomínky nebo jej chcete doplnit, kontaktujte prosím šéfredaktora Paměti národa. (michal.smid@ustrcr.cz)

Kdo natočil: Hynek Moravec

Kde: Dobřenice

Kdy: 12. 07. 2014

Kdo zpracoval natáčení: Mgr. Hynek Moravec

Project: Příběhy 20. Století

Instituce: Post Bellum

Karla Katschnerová-Loevensteinová (* 1923 † 2018)

Za války bylo lepší jmenovat se Navrátilová než Loevensteinová

- narozena v roce 1923 v Praze
- otec Karel Loevenstein (1885–1938) generální ředitel Škodových závodů
- 1928 otec koupil zámeček a statek v Dobřenicích u Hradce Králové
- Dobřenice jako rodinné sídlo za války
- studium na gymnáziu v Praze, později na zemědělské škole v Chrudimi a v Hradci Králové-Kuklenách
- za války byla svědkem lokálních událostí ve východních Čechách
- květen 1948 odešla do emigrace, několik měsíců ve Švýcarsku
- ve Švýcarsku se provdala za strojního inženýra Milana Katschnera
- srpen 1949 odjezd novomanželů Katschnerových do Brazílie
- více než 40 let žila v São Paulu
- po roce 1989 návrat do České republiky
- 1993 – restituce rodinného majetku v Dobřenicích
- žije v Dobřenicích a v Praze
- zemřela 12. října 2018

Karla Katschnerová je i ve svých jedenadevadesáti letech stále aktivní a mnoho času věnuje rekonstrukci zámečku v Dobřenicích, kde by ráda vybudovala hotel či penzion.

V současnosti (2014) rekonstrukční práce finišují a spolu se svým synem Rodrigem hledají provozovatele celého areálu. Karla Katschnerová, rozená Loevensteinová, žije v Dobřenicích nedaleko Hradce Králové, kam se vrátila po více než čtyřiceti letech v brazilské emigraci. Její manžel zemřel, syn žil svůj život v Evropě, a tak se ve svých sedmdesáti letech rozhodla pro změnu. Po roce 1990 se vrátila z emigrace v Brazílii, aby se mohla ujmout správy nad dědictvím po otci, dobřenicím zámečkem a přilehlým hospodářským statkem.

„Já jsem se sem vypravila, myslím, v roce 1991. Když jsem viděla v tom dvoře, jak je to, jak Francouzi říkají, ‚delabré‘ (ve stavu zchátralém), tak jsem si říkala, čím by to člověk financoval, aby to dal znovu do kupy. Byla jsem z toho trošku na větvi, jela jsem do Švýcarska, kde jsem se setkala s mým synem a se známými z Lausanne i z Basileje, kteří

přijeli za mnou. Všichni mi pak říkali, to si musíš vzít, kdyby sis to nevezala, dostal by to nakonec nějaký vekslák nebo komunista. Ty bys pak měla vztek, jen si to pěkně vezmi. Tak jsem se přihlásila o tu restituci, aby to ještě bylo včas.“

Karla Katschnerová je druhorozenou dcerou českého právníka, ekonoma a dlouholetého generálního ředitele Škodových závodů Karla Loevensteina. Její otec patřil mezi nejvýznamnější postavy meziválečné československé ekonomiky. Po vzniku republiky nastoupil do vedení Škodovky a pomohl plzeňskému koncernu překonat ztrátu trhů způsobenou rozpadem Rakouska-Uherska. Za pomoci francouzského zbrojařského a strojírenského koncernu Schneider et Cie převedl Škodu Plzeň nejhorším obdobím v první polovině dvacátých let, kdy se musela přeorientovat ze zbrojní výroby na výrobu civilní. Škodovka se v té době musela také začít orientovat na jiné trhy, než byla zvyklá z předválečné doby.

Karla Katschnerová se narodila v roce 1923 v Praze. Centrum ekonomického podnikání Škodovky bylo sice v Plzni, pobočné závody se však nacházely na více místech republiky a vedení Škodových závodů bylo v Praze-Novém Městě v paláci na rohu ulic Jungmannova a Charvátova, kde dnes sídlí úředníci Magistrátu hlavního města Prahy. Karel Loevenstein tak samozřejmě často jezdil služebně do Plzně, ale jeho rodina vždy žila buď v Praze, či v Dobřenicích ve východních Čechách.

Za života Karla Loevensteina byl zámeček v Dobřenicích využíván zejména jako rodinné letní sídlo a panoval tu čilý společenský život. Organizoval v okolí hony, na které zval své obchodní partnery a známé osobnosti z hospodářských, politických či společenských kruhů. Mezi časté návštěvníky patřily i špičky agrární strany či budoucí ministr zahraničí Jan Masaryk. Ovšem i v poválečném období byly Dobřenice dějištěm zajímavých schůzek, kterých se Karla Katschnerová už mohla účastnit jako dospělá mladá dáma. Vzpomíná například na návštěvu velvyslance Spojených států Laurence A. Steinhardta.

Kdyby to trvalo déle, tak by možná na nás taky došlo

Karel Loevenstein pocházel ze smíšeného manželství. Karla Katschnerová vypráví: *„Můj dědeček byl židovského původu, jmenoval se Arnošt Loevenstein. Vzal si hradeckou občanku z rodiny Richterů. Ti měli v Hradci na Velkém náměstí obchod s látkami. Když si můj dědeček tu Ludmilu chtěl vzít, tak její otec řekl, že ke sňatku svolí, jen když se nechá pokřtít, oni byli pobožní. Nechal se pak pokřtít. Říkal mi pak jeden Žid, že ji musel asi hodně milovat, když s tímhle krokem souhlasil. Celá rodina pak pokračovala v katolicismu, nijak se nevěnovali té židovské víře.“*

Sama pamětnice byla jen „čtvrtinová“ Židovka, a tak na ni tolik nedoléhaly nacistické norimberské zákony. Karel Loevenstein se příchodu nacistů nedožil, zemřel v únoru 1938.

„Kolikrát si lidé mysleli, že je Žid kvůli tomu jménu. Nikdo nezkoumal, jestli je Žid, nebo Polozid. Samozřejmě, když přišli Němci, byla jsem ve Švýcarsku v penzionátu, moje matka naléhala, abych tam zůstala a nevracela se. Bylo mi něco přes patnáct let, za každou cenu jsem se chtěla vrátit domů. (...) Ze začátku také ‚čtvrtinová‘ Židé nebyli norimberskými zákony postiženi. Kdyby to trvalo déle, tak by možná na nás taky došlo, jako došlo i na smíšená židovská manželství.“

Její rodné jméno nepřimo stálo za jejím prvním manželstvím, pamětnice se v roce 1941 provdala za jistého pana Navrátila, rodinného známého. Dnes říká, že za normálních okolností by se do vdávání tak nehnila, ale za nacistické okupace bylo lepší se jmenovat Navrátilová než Loevensteinová. Manželství dlouho nevydrželo, po několika letech přišel rozvod.

Za války byl na jejich statek dosazen německý správce. Pan Hüllermann, jak se správce jmenoval, byl relativně slušný člověk, žádný fanatik. Pocházel z východního Pruska a rozuměl zemědělství. On se však věnoval především zemědělským dodávkám z jejich statku. O tom, jak může být využit zámeček, rozhodovat nemohli, o tom rozhodovali jiní, nacisté jim pouze vyčlenili dvě tři malé místnosti s kuchyňkou k soukromému využívání. V jejich zámečku v Dobřenicích byli po nějakou dobu ubytováni mládežníci z Hitlerjugend.

Bylo jasné, že ubytování Hitlerovy mládeže nemohli moc ovlivnit. Také jim prý po válce nikdo nevyčítal kolaborantství. Karla Katschnerová pokračuje: *„Za nějaký čas po válce jsme to dostali zpátky. Nemohli nás nařknout z nějakého kolaborantství nebo něco podobného. Měli jsme to dostat zpátky, pak najednou jsme dostali národní správu. Většinu času jsem se zabývala tím, abychom se jí zbavili, bylo mi nějakých dvaadvacet let. Trochu naivně si člověk myslel, že to bude zase při starém. Bylo to ale asi zbytečné úsilí, povedlo se to až v roce 1947. Pak jsme se nemohli účastnit Marshallova plánu a pak to šlo svým tempem.“*

Emigrace v roce 1948

Karla Katschnerová se pokoušela emigrovat již v listopadu 1947 ve Velké Británii. Nedostala však azyl, Britové tvrdili, že pochází z demokratické země, třeba Poláci v té době již azyl dostávali. Její cestovní pas měl platnost omezenou ke konci roku 1947. Přišel únor a s ním i strach, že se jí odchod už nepodaří. Její snoubenec a pozdější manžel Milan Katschner byl již od dubna 1948 v Itálii. Pamětnici se podařilo se štěstím a přes známost získat práci sekretářky ve firmě, která se účastnila veletrhu v Turecku. Do Turecka měla letět, let byl naplánovaný na květen 1948. Letadlo mělo mezipřistání v Římě. Toho chtěla využít.

„Vystoupila jsem v Římě. Řekla jsem, že tam mám nějakou tetu. Tenkrát to nikdo nezkoumal. Kdyby to bylo o půl roku později, tak by to možná zkoumali. Tak jsem tam vystoupila se vši bagáží. O půl roku později by do toho asi šťourali. Vzali to tak.“

„Ve Švýcarech byli strašně přísní, aby tam mohl někdo žít nebo pracovat. Kdybychom tam byli možná o něco déle, tak bychom bydlení oficiálně dostali. Manžel ale chtěl už pryč z Evropy. Brazilci nám dali vízum hned. Měli jsme uprchlické ‚one way‘ pasy. Manžel byl strojař a já jsem měla zemědělskou školu, dostali jsme víza hned. Chtěli jsme spíš do anglicky mluvící země, do Kanady, do Austrálie, Ameriky, i do Jižní Afriky. Všude to bylo těžké, do Ameriky nejvíc. (...) Žili jsme v demokratické zemi (tzn. Švýcarsko), spadali jsme tak pod normální československá víza. Brazilci nám to dvakrát prodloužili, pak říkali, že to znovu prodloužovat nebudou, jedině kdyby se otázali v hlavním městě, to bylo tehdy ještě Rio. Tak jsme si řekli, že radši pojedeme do Brazílie. To bylo v srpnu 1949.“

Její manžel si v Brazílii rychle našel zaměstnání, příležitostí v rozvíjející se brazilské ekonomice bylo dost. Karla Katschnerová mu často vypomáhala v kanceláři.

Pamětnice žila více než čtyřicet let v Brazílii. I když, jak sama říká, po roce 1989 se těšila do staronové vlasti, v některých věcech cítí nostalgii po Brazílii a po optimismu Brazilců.

V Česku se cítí dobře, mentalita zdejších lidí je jí blízká, ale přece jen optimismus Brazilců je nakažlivý. Jejich optimismus jim pomáhá přežít těžší životní situace, než které může zažít průměrný Čech. Lidé se tu podle Karly Katschnerové mají relativně dobře, a přesto nejsou spokojeni.

„Naši lidé na všechno nadávají. Nechci říct, že někteří k tomu nemají důvod, ale někteří důvod nemají a našinec rád kritizuje. Nemluvím o těch, co chodí do těch hospod a kritizují. Ze začátku byl víc nějaký entuziasmus, než je dneska.“

Když se Karly Katschnerové ptám na životní krédo či poselství budoucím generacím, tak případnému posluchači vzkazuje: *„Hlavně více slušnosti a poctivosti, to bych asi doporučila tomuto národu. Také víc vlastenectví. Slušnost, poctivost a vlastenectví. To už jsou tři věci, to stačí. Když jedno z nich splní, tak už to bude výhra.“*